

ملموس بالا ببریم. بسیاری از مسائل ابتدایی و ساده، هنوز در میان کاربران نهاده‌ینه نشده است. مثلاً برخی افراد بدون آگاهی از خطرات، تراکنش‌های خود را عکس می‌گیرند یا در شبکه‌های اجتماعی، استوری می‌کنند که می‌تواند زمینه سوءاستفاده را فراهم کند. ما آموزش‌ها را در سه سطح مقدماتی، متوسط و پیشرفته طراحی کرده‌ایم، اما در حال حاضر تمرکز اصلی بر سطح مقدماتی است. این پایه ابتدایی، نقطه شروعی است که پس از تثبیت، به‌تدریج آموزش‌های سطح متوسط و پیشرفته نیز به کاربران ارائه خواهد شد. علاوه بر این، برنامه‌ریزی برای برگزاری روزه‌های آموزشی و کارگاه‌های عملی نیز در دستور کار است تا فرآیند ارتقای سواد دیجیتال کاربران، ساختاریافته و مستمر دنبال شود.

وقتی کاربران ایرانی که سطح سواد دیجیتال‌شان پایین‌تر است وارد این فضا می‌شوند، ریسک سوءاستفاده و کلاهبرداری بیشتر می‌شود. بنابراین آموزش برای کاربران ایرانی، در مقایسه با کاربران اروپایی یا آمریکایی، بسیار حیاتی‌تر است. کاربران ما باید میانی ساده‌ای را بیاموزند؛ برای مثال از اشتراک‌گذاری تصاویر تراکنش‌ها در شبکه‌های اجتماعی خودداری کنند. کاربران در کشور ما در بسیاری از موارد، حتی اصول ساده را نیز رعایت نمی‌کنند.

هنرمند با بیان اینکه آموزش‌ها در پلتفرم نوشدارو در سه سطح مقدماتی، متوسط و پیشرفته ارائه می‌شود، اضافه می‌کند: «غلاً تمرکز ما بر آموزش پایه‌ها و سطح مقدماتی است، اما به‌تدریج به سطوح بالاتر هم خواهیم رسید. ما متناسب با وضعیت سواد دیجیتال کاربران ایرانی، محتوا تولید می‌کنیم و به‌مرور که آموزش‌های مقدماتی را فراگرفتند، سراغ مراحل بالاتر و آموزش‌های تکمیلی هم خواهیم رفت. برای مثال، دوره‌های آموزشی تخصصی را برای ارتقای دانش کاربران تألیف و منتشر می‌کنیم. در این راه ما مجموعه‌ای از افراد حرفه‌ای، باادانش و صلاحیت را جمع کرده‌ایم و رویکرد اصلی نیز اطلاع‌رسانی صحیح و اصولی و تولید محتوای تخصصی است.»

▼ جای خالی آموزش سواد دیجیتال در وب فارسی

پلتفرم نوشدارو اردیبهشت‌ماه امسال راه‌اندازی شده و با اینکه تنها شش‌ماه از عمر آن می‌گذرد، توجه زیادی را میان کاربران ایرانی به خود جلب کرده و چند نقطه‌عطف مثل دوران جنگ ۱۲ روزه هم داشته که به‌گفته هنرمند، به شناخت بیشتر از پلتفرم و استقبال گسترده کاربران از آن انجامیده است. او توضیح می‌دهد: «در آن دوران، بخشی ویژه با عنوان بحران و شرایط راه‌اندازی کردیم و نکات کاربردی و مهمی برای کاربران ارائه دادیم. به کاربران آموزش دادیم که چگونه از اسناد و مدارک‌شان به‌درستی نگهداری کنند، با اصول و روش‌های حفظ سلامت روان با حفاظت فیزیکی از خانه‌شان را یاد دادیم. این محتوا با استقبال فوق‌العاده‌ای در فضای آنلاین روبه‌رو شد و روند استقبال همچنان ادامه دارد.»

هنرمند بر اهمیت جای خالی چنین محتواهایی در وب فارسی تأکید می‌کند: «محصولات محتوایی نوشدارو، باتوجه به اینکه جای خالی‌شان در وب فارسی و فضای اینترنت فارسی‌زبان احساس می‌شد، مورد استقبال کاربران قرار گرفت. این استقبال روزه‌روز افزایش می‌یابد و نشان‌دهنده نیاز واقعی جامعه به آموزش‌های کاربردی و عملی در حوزه دیجیتال و فضای مجازی است.»

همکاری با نوبیتکس، بخشی از استراتژی بلندمدت پلتفرم عام‌المنفعه نوشدارو است و آن‌طور که هنرمند تأکید می‌کند، هم‌افزایی و تعامل با نوبیتکس محدود به یک کارزار کوتاه‌مدت نیست: «همکاری ما با نوبیتکس و درواقع هر جای دیگری، فرآیندی مستمر خواهد بود. یکی از پروژه‌های مسئولیتی نوشدارو در همکاری با نوبیتکس در بلندمدت این است که سواد کاربران در حوزه رمزارز و سرمایه‌گذاری مالی دیجیتال را در بلندمدت افزایش دهد.» او تأکید می‌کند: «همکاری دوطرف ادامه‌دار است و فرآیندهای آن نیز به‌صورت مستمر به‌روزرسانی می‌شود که شامل اخبار جدید، محتواهای آموزشی متنوع از جمله متن، ویدئوهای کوتاه و بلند خواهد بود.»

واقعیت این است که رمزارزها، متفاوت از نظام‌های مالی سنتی عمل می‌کنند. در این فضا خبری از رگولاتور، بانک مرکزی یا بیمه‌گر برای تضمین دارایی‌ها نیست؛ بلکه کلید در دست خود کاربر است. آن کلید؛ دانش، شناخت، تسلط و مراقبت است که سرنوشته فرد و دارایی‌هایش را مشخص می‌کند. همین ویژگی است که ضرورت آموزش، افزایش سواد فنی و ارتقای آگاهی امنیتی را حیاتی‌تر از همیشه می‌سازد. در چنین منظومه‌ای، ابتکار عام‌المنفعه مشترک میان نوبیتکس و پلتفرم نوشدارو، برای بهبود سطح سواد دیجیتال و تقویت توان دانشی و شناختی کاربران ایرانی در مواجهه با چالش‌های اقتصادی و فناورانه، اهمیتی کلیدی دارد. این کارزار سه مؤلفه‌ی محوری دارد؛ تولید محتوای کاربردی، کاربرپسند و علمی، شناسایی و پاسخ به نیازهای واقعی کاربران، و تیم‌های حرفه‌ای و متخصص. از محدود مواقعی که در کشور ما میان آموزش، آگاهی و امنیت دیجیتال پیوند برقرار شده است.

به درک متعال و واقع‌گرایانه‌ای از سرمایه‌گذاری برسند. «به گفته خسروی در کارزار آگاهی، بهترین سرمایه‌گذاری، هدف به‌دست‌آوردن دانش فنی پیچیده نیست، بلکه آنها می‌خواهند به کاربران کمک کنند تا قدم اول را به‌درستی بردارند. قدم اول، همان توانایی حفاظت از اطلاعات شخصی و دارایی کاربران رمزارز است.

▼ دو بال مسئولیت اجتماعی نوبیتکس

مدیر روابط عمومی نوبیتکس به چار‌چوب کلان مسئولیت اجتماعی این شرکت نیز اشاره می‌کند و کارزار «آگاهی؛ بهترین سرمایه‌گذاری» را ذیل اهداف، وظایف، مأموریت‌ها و چشم‌اندازهای بلندمدتی جای می‌دهد که برای این برند تعریف شده است: «ما مسئولیت اجتماعی را در همان مسیر توسعه تعریف کرده‌ایم. همان‌طور که نوبیتکس دسترسی شهروندان به بازارهای مالی نورا گسترش داده، در حوزه آموزش و آگاهی نیز منابع‌مان را صرف اقداماتی می‌کنیم که سنگ‌بنای توسعه باشد. توسعه فقط یک واژه نیست، یک مسیر است که به سلامت مالی، فکری و جسمی جامعه نیاز دارد.» او اضافه می‌کند: «توسعه فقط یک کلمه نیست؛ یک مسیر و مجموعه اقداماتی چندجانبه است. یک بخش مهم از توسعه، سلامت مالی، جسمی و فکری است و برای آن نیاز به آموزش داریم. همان‌طور که روزی مدرسه‌سازی مسیر آموزش بود، امروز آموزش در قالب پلتفرم‌ها و شبکه‌های اجتماعی پیش می‌رود. ما عمیقاً باور داریم که آموزش و توسعه، دو بال مسئولیت اجتماعی پلتفرم نوبیتکس است که در راستای رشد و توسعه کسب‌وکار و ایفای تعهدات و وظایف‌مان در قبال کاربران، باید از آن استفاده کنیم.»

نوبیتکس پیش‌تر نیز در پروژه‌های مختلفی در حوزه مسئولیت اجتماعی مشارکت داشته است؛ از مسابقه دوی استقامتی برای ترویج سلامت روان و جسم گرفته تا همکاری با ماهنامه قلک در تولید محتوای آموزشی برای کودکان، و نیز همکاری با دانشگاه‌های شریف و تهران و پلتفرم آموزشی کاریار برای ورود افراد مستعد به بازار کار برنامه‌نویسی. خسروی خاطرنشان می‌کند: «شاید این پروژه‌ها به‌تنهایی بزرگ به‌نظر نرسند، اما تجربه‌ای از اقدامات‌اند که با همان نگاه توسعه‌محور شکل گرفته‌اند. امیدواریم در ادامه مسیر، همسو با رشد کسب‌وکار بتوانیم اقدامات کلان‌تر و بلندمدت‌تری انجام دهیم.»

▼ ایرانیان در معرض ریسک‌های بیشتری‌اند

در کارزار «آگاهی؛ بهترین سرمایه‌گذاری»، نوشدارو وظیفه تولید محتوای آموزشی در قالب ویدئوهای آموزشی، مقالات تحلیلی و محتوای تعاملی را دارد. محتواهایی که محور اصلی آن، آموزش رفتارهای آگاهانه و افزایش درک عمومی از تهدیدها و فرصت‌های فضای رمزارز است. نوشدارو، موسسه‌ای عام‌المنفعه است که اشکان و حسام آرمندهی، موسسان پلتفرم دیوار و علی اصغر هنرمند راه‌اندازی کرده‌اند.

علی اصغر هنرمند، سردبیر نوشدارو، درباره فرآیند شکل‌گیری و اهداف آن به هم‌میهن می‌گوید: «هدف این است که کاربران ایرانی در مقایسه با کاربران کشورهای توسعه‌یافته، از سطح سواد دیجیتال بالاتری برخوردار شوند، چراکه تهدیدها و خطرهایی که کاربران ایرانی را در حوزه دارایی دیجیتال تهدید می‌کند به‌دلیل نوسانات شدید و میزان گسترده کلاهبرداری، جدی‌تر است.»

سردبیر نوشدارو درباره اهمیت آموزش کاربران ایرانی در فضای رمزارز چنین توضیح می‌دهد: «ارزهای دیجیتال یکی از قلمروهایی است که میلیون‌ها نفر در سراسر جهان به آن علاقمند هستند و بسیاری، آن را آینده پول و اقتصاد می‌دانند. بخشی از کاربران به‌خاطر تازگی و جذابیت این حوزه، جذب آن می‌شوند و گروهی دیگر، رمزارز را به‌چشم یک ابزار سرمایه‌گذاری و حفظ دارایی‌های خود می‌بینند. ازیک‌سو، این جذابیت باعث افزایش استقبال می‌شود اما ازسوی دیگر، رمزارز نسبت به فرآیندهای مالی سنتی، پیچیدگی‌های بیشتری دارد و نیازمند سطحی حداقلی از سواد فنی است.»

دراین‌میان ضلع سوم مثلث اهمیت، شرایط کاربران ایرانی است. کاربرانی که بسیاری‌شان از نظر سواد دیجیتال، دانش و آگاهی کمتری نسبت به کاربران سایر کشورها دارند. هنرمند دراین‌باره می‌گوید: «ترکیب جذابیت بازار ارزهای دیجیتال، پیچیدگی‌های فنی و سواد دیجیتال پایین، زمینه را برای خطرات و سوءاستفاده‌های گسترده از کاربران فراهم می‌کند. به‌همین دلیل در ایران میزان کلاهبرداری در حوزه‌های مختلف، از خریدوفروش خودرو و ملک گرفته تا معاملات دیجیتال، به‌طور چشمگیری بالاست و ضرورت آموزش و ارتقای آگاهی کاربران بیش‌ازپیش احساس می‌شود.»

▼ آموزش، سنگ‌بنای ارتقای سواد دیجیتال

سردبیر پلتفرم نوشدارو، به اهمیت آموزش پایه‌ای کاربران ایرانی تأکید می‌کند و آن را سنگ‌بنای افزایش سواد دیجیتال می‌داند: «وجود این نیاز، فوق‌العاده روشن است؛ باید بتوانیم سطح آگاهی کاربران را به‌شکل

نوبیتکس: «متنوع و پویاست که به‌صورت روزانه و هفتگی اتفاقات و ترندهای تازه را تجربه می‌کند، نوسانات جدی را پشت‌سر می‌گذارد و از همه مهم‌تر، بُعد فناوری و پیچیدگی فنی را نیز دارد.» ازهمین‌منظر است که خسروی تأکید دارد، آموزش و آگاهی‌بخشی در زیست‌بوم فین‌تک ایران، جدی‌تر از گذشته پیش برده شود: «پیچیدگی و هیجان، در کنار اقبال گسترده مردم در سراسر جهان به سرمایه‌گذاری در این بازار، باعث می‌شود اهمیت آموزش و آگاهی‌یافتن از مسائل به‌طور مستمر احساس شود. نکته تأمل‌برانگیز این است که در ایران رشد ورود کاربران به بازار رمزارز از میانگین جهانی بیشتر است. بنابراین با وجود چنین بازار پرمخاطبی که گاهی کاربر تمام پس‌اندازش را در آن سرمایه‌گذاری می‌کند، بسیار حیاتی است که اصول و مراقبت‌های لازم برای فعالیت در این حوزه و محافظت از دارایی‌های خود را بیاموزد.»

نوبیتکس برای دستیابی به اهدافی که برای بالا بردن سطح دانش و آگاهی عمومی کاربران در حوزه ارزهای دیجیتال در نظر گرفته، طرح‌ها و برنامه‌های مختلفی را عملیاتی کرده است. خسروی دراین‌باره توضیح می‌دهد: «همکاران ما در نوبیتکس، مجموعه‌ای از اقدام‌ها و راهکارها را عملیاتی کرده‌اند. برای مثال تماش تصویری با صاحب حساب برقرار می‌کنند تا اطمینان یابند که کنترل حساب‌اش در اختیار خودش باشد. هشدارها و آموزش‌های درون‌پلتفرمی برای جلوگیری از فیشینگ و کلاهبرداری را نیز بسیار جدی می‌گیریم و سلسله‌اقداماتی را با همین هدف، دنبال می‌کنیم. همچنین از روش‌های خودکاری استفاده می‌کنیم که الگوهای کلاهبرداری را تشخیص می‌دهند و از تراکنش‌های مشکوک جلوگیری می‌کنند.»

▼ دعوت به احتیاط به‌جای معامله هیجانی

در دنیای تبادل ارزهای دیجیتال هیچ چیز از پیش مشخص شده و ثابت نیست. تحولات لحظه‌ای، نرخ‌ها و شاخص‌ها نیز در چشم‌به‌هم‌زدنی تغییر می‌کنند. همین تغییرات آنی، محرکی است که کاربران را ناخواسته وارد فضای هیجانی و تصمیم‌های شتاب‌زده می‌کند؛ جایی که نداشتن شناخت و فقدان آگاهی به برداشت نادرست از علائم و سیگنال‌های بازار می‌انجامد و ضرورزیان مالی روی دست کاربران می‌گذارد.

نوبیتکس در چنین شرایطی مسیر متفاوتی را در پیش گرفته است. این پلتفرم، به‌جای آنکه بر موج هیجان بازار سوار شود، بر فرهنگ آگاهی و تصمیم‌گیری مسئولانه تأکید می‌کند؛ به‌همین دلیل درست در لحظه‌هایی که تب معاملات بالا می‌گیرد، کاربران‌اش را نه به خریدوفروش، بلکه به احتیاط و درنگ دعوت می‌کند. یعنی در زمان‌هایی که هیجان در بازار به اوج می‌رسد، به‌جای تشویق کاربران به معامله، آنها را به احتیاط دعوت می‌کند. خسروی چنین توضیح می‌دهد: «در بازار هیجانی شاید بهترین کار برای یک پلتفرم، تشویق کاربران به معامله باشد، اما در نوبیتکس همیشه قاعده معکوس است. همواره به کاربران توصیه‌های متعددی جهت حفاظت از دارایی‌شان ارائه می‌دهیم. حالا فکر می‌کنیم، نوشدارو نیز می‌تواند واقعاً پیش از مرگ سهراب به کار بیاید؛ چون قبل از دست رفتن سرمایه، آگاهی اهمیت ویژه‌ای دارد.»

مدیر روابط عمومی نوبیتکس درعین‌حال معتقد است که خطر اصلی، نه در پیچیدگی بازار و مختصات خاص و مناسبات حاکم بر آن، که در تلقی و شیوه فکر و اقدام کاربران نهفته است؛ همان تفکری که می‌خواهد راه چندساله را یک‌شبه برود و درنتیجه کلاهبرداران و سودجویان از عطلش کسب سود سهل‌الوصول و سریع استفاده می‌کنند و سرمایه‌ها را به‌آسانی به یغما می‌برند. خسروی هشدار می‌دهد: «مهم‌ترین تهدیدی که در فضای سرمایه‌گذاری، کاربران را تهدید می‌کند، تفکر سود سریع و یک‌شبه است؛ یعنی میل به افزایش چندبرابری و ناگهانی سرمایه که حتماً دلایل جامعه‌شناختی مفصلی دارد. تجربه پروژه‌های کثیرالشاکي نیز نشان داده، این تصور که می‌شود یک‌شبه سود چندصبرابری کرد، همواره دستاویزی برای سودجویان بوده و در قالب پروژه‌های مختلف، مردم را درگیر کرده است.»

▼ تأثیر کمین بر فرهنگ مالی کاربران

مدیر روابط عمومی نوبیتکس در پاسخ به این پرسش که کارزار «آگاهی؛ بهترین سرمایه‌گذاری» چه تأثیری بر رفتار و انتخاب‌های کاربران در دنیای ارزهای دیجیتال دارد، می‌گوید که برنامه همکاری مشترک، تازه آغاز شده و برای ارزیابی صحیح و کامل درباره آورده‌ها و نتایج آن باید صبر کرد. خسروی دراین‌خصوص می‌گوید: «ما امیدواریم و تلاش می‌کنیم ویدئوهایی که پلتفرم نوشدارو تولید و منتشر می‌کند، در میان عام جامعه شناخته شود. هدف ما همه کاربران فعال در شبکه‌های اجتماعی است و این سوای آن است که کاربران در کدام پلتفرم ارزهای دیجیتال سرمایه‌گذاری می‌کنند. انتظار داریم با دیده‌شدن این پروژه عام‌المنفعه، گروه‌هایی که دسترسی به آموزش‌های پیچیده‌تر ندارند، بتوانند با دیدن این ویدئوهای کوتاه، دانش و آگاهی کافی از بازار به‌دست بیاورند؛ تا ابتدا بتوانند از اطلاعات و دارایی خود محافظت کنند، سپس

فرهنگ فناوری

کشور «هوشمندسازیِ مصنوعی»

بابک گلدوزیان

پژوهشگر

ما در کشوری زندگی می‌کنیم که همه‌چیزش در حال «هوشمند»شدن است؛ از شعارها تا سامانه‌ها، از تابلوهای شهری تا جلسات دولتی. اما هرچه این واژه بیشتر تکرار می‌شود، زندگی مردم کمتر رنگ عقلانیت و نظم به خود می‌گیرد، ما گرفتار نوعی هوشمندسازی مصنوعی شده‌ایم؛ جایی‌که تکنولوژی هست، اما تفکر نیست، داده هست، اما تصمیم‌گیری درست نه.

فینبرگ می‌گوید، تکنولوژی بی‌طرف نیست؛ در خدمت کسی است که آن‌را می‌فهمد، نه‌فقط کسی‌که آن‌را دارد. در جهان امروز، کشورها با داده تصمیم می‌گیرند، با تحلیل پیش می‌روند و با شفافیت اعتماد می‌سازند، اما ما هنوز در حال طراحی سامانه‌هایی هستیم که نه‌تنها کار را ساده نکرده‌اند، بلکه مردم را سرگردان‌تر کرده‌اند. صدها سامانه، هزار وعده و یک نتیجه؛ بی‌اعتمادی. هر وزارتخانه «هوشمندسازی» خودش را دارد، اما هیچ‌کدام با دیگری حرف نمی‌زند. ما فناوری را وارد کردیم، اما باز هم مثل همیشه، فرهنگ استفاده از آن را نه.

در ظاهر، همه‌چیز به‌سمت دیجیتال شدن می‌رود؛ کارت ملی، نوبت درمان و حتی قبض آب و برق. اما در باطن، هنوز هم باید برای ساده‌ترین کارها، نامه بنویسی، امضاء جمع کنی و از اتاقی به اتاق دیگر بروی. در کشوری که می‌توانست الگوی تحول دیجیتال در منطقه باشد، «هوشمندسازی» به ویرترین تبلیغات تبدیل شده است. به‌جای «تحول واقعی»، ما «تماشیل تحول» داریم.

مشکل ما نبود فناوری نیست؛ مشکل این است که هوشمندبودن را با داشتن اپلیکیشن اشتباه گرفته‌ایم. هوشمندی یعنی یاد گرفتن از خطا و پیش‌بینی آینده، یعنی تصمیم براساس واقعیت، یعنی اعتماد به متخصص.

اما ما هنوز گرفتار مدیریتِ هستیم که داده را نادیده می‌گیرد و دستور را اولویت می‌داند. نتیجه؛ پروژه‌هایی‌که نیمه‌کاره رها می‌شوند، اقتصادی‌که در این بین سردرگم می‌ماند و بودجه‌هایی که خرج «سامانه» می‌شوند، نه «سامان».

در حوزه‌ی اقتصاد دیجیتال هم وضع بهتر نیست. کسب‌وکارهای آنلاین با فیلترینگ، قطعی اینترنت و تغییرات ناگهانی قوانین دست‌وپنجه نرم می‌کنند. جوانان خلاق، به‌جای رقابت در بازار جهانی، فقط به فروشگاه‌های آنلاین بسنده کرده‌اند و گرفتار مجوز، فرم و محدودیت‌اند. در حالی‌که دنیا به‌دنبال هوش مصنوعی مولد و بلاک‌چین است، ما هنوز درگیر اتصال ناپایدار و وعده‌ی اینترنت پرسرعت هستیم.

هوشمندسازی وقتی به قید و کنترل آلوده شود، دیگر «هوشمند» نیست، فقط «مصنوعی» است. ما منابع داشتیم، مغز داشتیم و فرصت داشتیم؛ اما اراده‌ی اصلاح نداشتیم.

دولت‌ها آمدند و رفتند، اما بیماری مزمن تصمیم‌گیری سلیقه‌ای ماند. سیاست‌گذاری که آینده را در قاب تبلیغات دیدند، نه در تحول تفکر. و نتیجه همین است؛ اقتصاد فرسوده، تولید زمین‌گیر، خنگبانی که دل‌شان با ایران است، اما پیشان نه. مشکل ما فقط در ناترازی انرژی یا بودجه و... نیست، مشکل ما در ناترازی تصمیم‌گیری است؛ جایی‌که تصمیم از بالا می‌آید، بی‌آنکه از پایین صدایی شنیده شود.

در چنین سیستمی، حتی هوش مصنوعی هم بی‌هوش می‌شود. اما هنوز امید هست. در میان این‌همه «هوشمندی‌های مصنوعی»، نسلی از جوانان و متخصصان هستند که به هوشمندسازی واقعی ایمان دارند و می‌توانند آینده‌ساز باشند. کشور ما نیاز به تحولی دارد از جنس «فکر»، «داده» و «اعتماد». ما دیگر فرصت اشتباه نداریم. اگر نخواهیم از این هوشمندسازی مصنوعی عبور کنیم، به‌زودی نه‌تنها به استفاده‌ی درست از هوش مصنوعی نمی‌رسیم، که آینده‌مان هم «مصنوعی» خواهد شد.